

föräldraalliansen Sverige

Kommunalt grundskoleindex 2006

Föräldraalliansen Sveriges kommunala grundskoleindexet är ett kvalitetsindex som utgått från ett föräldraperspektiv. Fyra kvalitetsområden beräknas, viktas och läggs samman till ett sammanlagt kvalitetsindex för grundskolan i respektive kommun. Kommunerna rangordnas sedan från 1 till 290.

De kvalitetsområden som används är

- Måluppfyllelse
- Pedagogisk personal
- Övriga hälso- och studiefrämjande resurser
- Fritidshemmen

Årets bästa grundskolekommun är Pajala och årets sämst placerade är Knivsta. Hela lista presenteras dels i rankingordning och dels i alfabetisk ordning på Föräldraalliansen Sveriges hemsida.

Bakgrund

Föräldraalliansen verkar för en bra och likvärdig skola i hela landet. Den nationella likvärdigheten definieras genom läroplanernas mål. Vi anser inte att skolan kan anses tillräckligt bra om en fjärdedel av eleverna går ut grundskolan utan fullvärdiga betyg och 10 % av eleverna inte är behöriga att söka ett nationellt program på gymnasieskolan. Kvaliteten varierar både mellan kommuner och mellan skolor inom kommunerna. I detta avseende kan vi inte heller anse att skolan är likvärdig.

I dagens skoldebatt förekommer argument baserade på tveksamma "skolundersökningar" beställda eller utförda av organisationer som inte har skolans bästa för ögonen utan drivs av andra intressen.

Vi har därför funnit att det finns behov av en värderande undersökning där kommunernas ambition att utöva sitt huvudmannaskap över grundskolan redovisas och rangordnas.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att, på kommunal nivå, skapa en kvalitetsindex för grundskolan i Sverige där hänsyn tas till både uppnådda resultat och satsade resurser med hänsyn tagen till kommunernas olika förutsättningar.

I stort kan man sammanfatta att vi försöker mäta kommunens ambitionsnivå för grundskolan. De parametrar vi använder är:

- Måluppfyllelse
- Pedagogisk personal
- Övriga hälso- och studiefrämjande resurser
- Fritidshemmen

Meningen är att kvalitetsindexet skall kunna förstås av alla och kunna användas för diskussion kring och utvecklingen av grundskolan i kommunerna.

Parametrar

samtliga parametrar är hämtade från Skolverkets öppna databaser.

Elever, skolor och kommuner har olika förutsättningar. Vi har därför inte, när det gäller måluppfyllelse, valt absoluta värden utan använt residualvärden från Skolverkets databas SALSA där det faktiska resultatet ställs mot ett modellberäknat resultat baserat på elevernas bakgrundsfaktorer.

Den pedagogiska personalen är skolans viktigaste resurs. Inte heller här har vi använt absoluta tal utan utgått från den genomsnittliga grundbemanningen 7,8 lärare, exklusive lärare i hemspråk och svenska som andraspråk, per hundra elever. Vi har därefter modellberäknat en lärartäthet beroende på andelen elever som läser svenska som andraspråk. Den faktiska lärartätheten har därefter jämförts med den modellberäknade. Andelen lärare med pedagogisk utbildning och andelen pedagogisk personal förutom lärare har också beaktats.

Utöver detta har vi tagit hänsyn till kommunens kostnader för skolhälsovård, skolmåltider och läromedel samt gruppstorlek och personaltäthet på fritidshemmen.

Metod

Vi jämför kommuners resultat och satsningar på grundskolan genom att indexera och vikta följande parametrar:

- Skillnad (residual) mellan andelen elever som uppnått målen i grundskolan och, enligt SALSA, modellberäknad andel elever som borde uppnå målen för grundskolan.
- Lärartäthet uttryckt som antal lärare per 100 elever justerat med hänsyn tagen till andelen elever som läser svenska som andra språk.
- Andelen lärare med pedagogisk utbildning.
- Andelen pedagogisk personal förutom lärare.
- Kommunens kostnader för skolhälsovård, skolmat och läromedel.
- Personaltäthet och gruppstorlek på fritidshemmen.

Residual

Vi har utgått från Skolverkets databas SALSA där faktiska betygsresultat jämförs med ett modellberäknat värde där hänsyn tagits till elevernas bakgrund och förutsättningar såsom kön, invandrarbakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå. Den kommun som uppnått bäst resultat hade 17 procentenheter fler elever som uppnådde målen i förhållande till modellberäknat värde. Den sämsta kommunen hade 18 procentenheter lägre faktiskt värde än det modellberäknade.

Resultaten indexeras och viktas. Den kommun som har sämst resultat får värdet 0 och de kommuner som har bäst resultat har uppnått värdet 0,78

Pedagogisk personal

Lärartäthet

Ett modellberäknat värde för varje kommun har räknats ut genom att till riksgenomsnittet för antal lärare exklusive lärare i modersmål och svenska som andraspråk per 100 elever (7,8) addera 0,1 lärare per procent elever som läser svenska som andraspråk. Detta värde har sedan jämförts med det faktiska antalet lärare per 100 elever i respektive kommun. Det lägsta värdet någon kommun erhållit är 0,8 och det högsta värdet är 1,41.

Andel lärare med pedagogisk utbildning

Andelen lärare med pedagogisk utbildning i respektive kommun har multiplicerats med 0,2. En kommun med 100% utbildade lärare kan erhålla värdet 0,2.

Pedagogisk personal

Den andel av den pedagogiska personalen som inte utgörs av lärare redovisade som lärartäthet har beräknats och multiplicerats med 0,2. Den kommun som har fått högsta värdet har uppnått 0,28 och det lägsta värdet är 0.

Dessa tre värden räknas samman till ett index för pedagogisk personal. Den kommun som erhållit lägsta värde är 1,01, rikssnittet är 1,24 (median 1,29) och det högsta värdet för någon kommun är 1,72.

Övrigt

Varje kommuns kostnader för skolhälsovård, skolmat och läromedel har jämförts med genomsnittet av de 10 kommuner som satsat mest inom respektive område. Detta index har sedan multiplicerats med 0,2. det lägsta värdet som uppnåtts är 0,1, rikssnittet är 0,16 och det högsta värdet är 0,32.

Fritidshem

Antalet inskrivna barn per avdelning har jämförts med riksgenomsnittet 30,6 barn per avdelning och multipliceras med 0,1. På samma sätt har antalet barn per årsarbetare jämförts med riksgenomsnittet 18,4 barn per årsarbetare och multiplicerats med 0,1. Dessa värden adderas. Högsta sammanlagda värdet är 0,44, Lägsta värdet är 0,12 rikssnitt är 0,2

Kvalitetsindex

Samtliga värden räknas samman till ett kvalitetsindex för varje kommun avseende grundskolan. Vi redovisar samtliga kommuner dels rangordnade från 1-290 och dels i alfabetisk ordning.

För att få ett grepp om hur en kommun har placerat sig i de olika kvalitetsområdena i förhållande till andra kommuner har respektive parameter och det sammanvägda kvalitetsindexet färgmarkerats. De 100 högst rankade kommunerna totalt och för varje kvalitetsområde har fått en grön färgmarkering. De kommuner som placerat sig på plats 101-200 på rankingen har fått en gul markering och de 90 kommuner som hamnat sist på rankingen har fått en röd/rosa markering.

Resultat

Bästa grundskolekommun 2006 blev Pajala med 2,74 och sämsta kommun blev Knivsta med 1,55. Medianen för Sveriges kommuner blev 2,06. De kommuner som hamnat högt på rankingen har generellt hamnat högt inom samtliga delområden medan de kommuner som hamnat lägst på rankingen på motsvarande sätt hamnat lägst inom fler eller alla delområden.

Resultatet visar också att många små kommuner i norra Sverige hamnar i topp på rankingen. Men bilden är inte entydig. Av 29 kommuner i Väster- och Norrbotten hamnar 22 bland de hundra främsta kommunerna, 6 hamnar i det mittersta segmentet och en kommun bland de 90 med sämsta placering. Det finns inte heller något tydligt samband mellan folkmängd och placering. T.ex. placerar sig Pajala, med 92 elever i årskurs 9 och 121 barn inskrivna i fritidshem, på första plats medan Jokkmokk, med 85 elever i avgångsklass och 128 barn inskrivna på fritids först på 196 plats.

Vi kan inte heller, för hela landet, se någon samvariation mellan antal elever i avgångsklass respektive barn inskrivna på fritidshem och placering på rankingen. R^2 – värdet ligger kring 0,04.

Vad som saknas

Detta kvalitetsindex utgår från Skolverkets öppna databaser. Där har vi, ur ett föräldraperspektiv, valt och viktat för oss viktiga parametrar som avspeglar grundskolans olika kvaliteter. Vad som saknas är nationell likvärdig information om hur elever och föräldrar själva upplever kvaliteten i grundskolan i sin kommun.

Skolverkets definitioner

Antal elever som erhållit betyg eller ej nått målen, 2005-

Totalt antal elever som fått betyg eller ej nått målen i årskurs 9 enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet. Elever med andra bedömningssystem och elever som lämnat årskurs 9 utan slutbetyg ingår ej.

Elever, andel (%) i svenska som andraspråk av tot. antalet elever, 2005-

Andel (%) av totala antalet elever som fått betyg eller ej nått målen i svenska som andraspråk. Elever som lämnat årskurs 9 utan slutbetyg och elever med andra bedömningssystem än mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet ingår ej.

Kostnad per elev för elevvård, 1992-

Kostnader för skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer och skolpsykologer (även kostnad för köpta tjänster ingår).

Kostnad per elev för läromedel/utrustn/skolbibl, 1992-

Kostnader för läroböcker och annat tryckt material, utrustning inkl. kapital- och servicekostnad, löner för inst.tekniker, studiebesök, lägerskolor m.m. samt kostnader för skolbibliotek t.ex. löner, inköp av böcker m.m som redovisas i skolans bokföring

Kostnad per elev för skolmåltider, 1992-

Löner, livsmedel, administrativa kostnader, transporter m.m. Eventuella elevavgifter är inte frånräknade medan övriga intäkter för skolmåltider är frånräknade.

Lärare (heltidstj.) per 100 elever, 1995-

Antal lärare omräknat till heltidstjänster per 100 elever den 15 oktober.

Lärare (heltidstj.) per 100 elever, exkl modersmål o Sv2, 1995-

Antal lärare omräknat till heltidstjänster per 100 elever den 15 oktober exkl. lärare i hemspråk och Sv2.

Lärare (heltidstj.), andel med pedagogisk utbildning, 1992-

Andel lärare, omräknat till heltidstjänster, som har någon pedagogisk högskoleutbildning (med dessa har likställt personer som tidigare förklarats behöriga till statligt reglerade lärartjänster och personer som haft förordnande som behörig lärare).

Pedagogisk personal i huvudmannens skolor, antal heltidstjänster per 100 elever, 1999-

Antal pedagogisk personal omräknat till heltidstjänster per 100 elever den 15 oktober år n. Som pedagogisk personal räknas lärare, förskollärare, fritidspedagoger och högskoleutbildade fritidsledare

SALSA

FÖRKLARINGAR OCH DEFINITIONER

Bakgrundsfaktorer

Andel elever med utländsk bakgrund, födda utomlands

Andel av avgångseleverna som är födda utomlands.

Andel elever med utländsk bakgrund, födda i Sverige

Andel av avgångseleverna vars båda föräldrar är födda utomlands, men eleven är född i Sverige.

Andel pojkar

Andel pojkar av avgångseleverna.

Föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå

Medelvärde av avgångselevernas biologiska föräldrars utbildningsnivå, faderns respektive moderns högsta utbildningsnivå. (Adoptivföräldrar med adoptivbarn jämställs med biologiska föräldrar).

Utbildningsvärde 1 innebär genomgången folkskola/grundskola, utbildningsvärde 2 innebär att personen ifråga har genomgått gymnasial utbildning i högst tre år och utbildningsvärde 3 innebär att personen genomgått fjärde året på gymnasieskolans tekniska linje eller erhållit minst 20 högskolepoäng.

Föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå har beräknats per elev och därefter har ett medelvärde per skola respektive kommun beräknats. I de fall där uppgift om den ena föräldern saknas har sammanvägd utbildningsnivå satts lika med den andra förälderns utbildningsnivå.

Faktiska betygsvärden

Andel elever som uppnått målen

Andel av avgångseleverna som uppnått målen, betyget godkänd eller högre, i samtliga ämnen. Den enskilde eleven ska ha nått målen i alla ämnen han/hon läst för att räknas till de som nått alla målen.

Meritvärde

Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Godkänd motsvarar värde 10, Väl godkänd värde 15 och Mycket väl godkänd värde 20. Maximalt kan eleven få 320 poäng i meritvärde. I analysen ingår endast elever som fått betyg i ett eller flera ämnen.

Kommunens faktiska genomsnittliga meritvärde

Summering av varje avgångselevs meritvärde dividerat med antal avgångselever i kommunen. Meritvärde har beräknats för avgångselever som har fått betyg i ett eller flera ämnen. Resultat på kommunnivå avser endast kommunala skolor, dvs skolor där kommunen är huvudman.

Skolans faktiska genomsnittliga meritvärde

Summering av varje avgångselevs meritvärde dividerat med antal avgångselever på skolan. Meritvärde har beräknats för avgångselever som har fått betyg i ett eller flera ämnen. Resultat på skolnivå avser både kommunala och fristående skolor (skolor med enskild huvudman och som ger eleverna slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet).

Statistiskt beräknade betygsvärden

Modellberäknade betygsvärden

Statistiskt beräknade betygsvärden på kommunnivå och skolnivå, i applikationen benämnd modellberäknade värden, för andel elever som uppnått målen samt för genomsnittligt meritvärde. Modellberäknade betygsvärden har tagits fram i en regressionsmodell där hänsyn tagits till föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå, andel pojkar, andel elever födda utomlands, samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands. På kommunnivå ingår endast kommunala skolor och på skolnivå ingår både fristående och kommunala skolor. Skolorna ska även ha 15 eller fler elever i år 9.

Residual

Skillnad/avvikelse mellan faktiskt betygsresultat och modellberäknat betygsvärde avseende skolans genomsnittliga meritvärde respektive andel elever som uppnått samtliga mål.

OBSERVERA!

Resultaten på kommunnivå grundas på en modell med enbart elever i kommunala skolor, medan resultaten på skolnivå grundas på en modell som inkluderar både elever i kommunala och fristående skolor. Kommunerna har alltså jämförts i en modell med övriga kommuner, medan skolorna i en annan modell har jämförts med samtliga skolor.

Detta leder till att det modellberäknade värdet för en kommun med endast en skola med elever i år 9 inte fullständigt överensstämmer med den skolans modellberäknade värde. För de skolor som har färre än 15 elever eller där minst 25 procent av eleverna saknar uppgift på någon av bakgrundsfaktorerna har inte något modellberäknat värde beräknats och ingår därför inte i redovisningen.